

Πλατφόρμα 21+

Ενδιαφέρονται και Ενεργώ-
Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη

(Κάνε Πράξη τη Συνεργασία και την Προσφορά)

Υποενότητα: Εθελοντισμός

Ομάδα στόχος: Μαθητές Ε' & ΣΤ' Δημοτικού και Γυμνασίου

Εθελοντισμός

Ομάδα συγγραφής:

Συντονίστρια: Ντόνα Παπαστυλιανού, Καθ. Κοινωνικής Ψυχολογίας, ΕΚΠΑ

Συνεργάτες: Αρετή Τσινού, Υπ. Διδ. Ψυχολογίας, ΕΚΠΑ

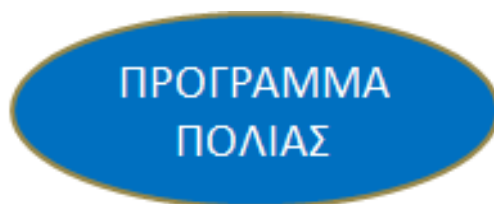
Τάσος Τραβασάρος, Υπ. Διδ. Ψυχολογίας, ΕΚΠΑ

Ευαγγελία Κατέρη, Δρ. Ψυχολογίας, Παν/μιο Κρήτης

Άντρεα Εμμανουήλ, MSc Ψυχολογίας, ΕΚΠΑ

Αναστασία Σαρρή, MSc Ψυχολογίας, ΕΚΠΑ

Ευαγγελία Τσερπέλη, Υπ. Διδ. Ψυχολογίας, ΕΚΠΑ

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	3
Θεωρητικό Υπόβαθρο.....	4
Στόχος και Αναγκαιότητα.....	5
1ο Βιωματικό Εργαστήριο.....	6
2ο Βιωματικό Εργαστήριο.....	9
3ο Βιωματικό Εργαστήριο.....	11
4ο Βιωματικό Εργαστήριο.....	13
5ο Βιωματικό Εργαστήριο.....	14
Ενδεικτική Βιβλιογραφία.....	16

Εισαγωγή

Η παρέμβαση στην ενότητα αυτή στοχεύει στην προώθηση του εθελοντισμού, δηλαδή στην προσφορά έργου με ανιδιοτελή χαρακτήρα, που βοηθάει τους μαθητές στην ανάπτυξη του αισθήματος ευθύνης με σκοπό την προσφορά βοήθειας στην κοινωνία και στον συνάνθρωπο γενικότερα. Περιλαμβάνει εργαστήρια με έμφαση στη βιωματική μάθηση, στις διαδικασίες της ομαδικής συμμετοχής και του διαλόγου, προκειμένου να συμβάλλει στην ανάπτυξη της πολιτειότητας των μαθητών στο εδώ και τώρα με γνώμονα την θεωρία του Dewey, σύμφωνα με τον οποίο, οι εμπειρίες συμμετοχής (Frazer, 2006: 48) στον χώρο του σχολείου, σε συνδυασμό με την καλλιέργεια της αίσθησης του 'ανήκειν' και την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, μπορούν να ενισχύσουν, διά της συνήθειας (habits), τις εμπειρίες πολιτειότητας εντός του σχολικού περιβάλλοντος (Κατσίμπρας & Κεχαγιάς, 2019).

Θεωρητικό υπόβαθρο

Ο εθελοντισμός αφορά μία πράξη, συνυφασμένη με την έννοια της αλληλεγγύης και της ανιδιοτελούς προσφοράς. Με βάση τον Ανθόπουλο (2000) ορίζεται ως: *“η δραστηριότητα εκείνη που αναπτύσσεται κατά τρόπο προσωπικό, αυθόρμητο, ελεύθερο, χωρίς σκοπό ατομικού κέρδους, από μεμονωμένους πολίτες ατομικά ή δια μέσου των οργανώσεων των οποίων αποτελούν μέλη, προς το συμφέρον της ομάδας στην οποία ανήκουν ή τρίτων προσώπων ή της τοπικής, κρατικής ή διεθνούς κοινότητας, αποκλειστικά για σκοπούς αλληλεγγύης”*.

Οι γενικές αρχές του εθελοντισμού, όπως συνοψίζονται στο Εγχειρίδιο του Εθελοντισμού “Μάθε, Δες, Δράσε” από τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, είναι οι κάτωθι:

Η εργασία των εθελοντών είναι άμισθη.

Ο εθελοντισμός είναι πάντα θέμα επιλογής.

Ο εθελοντισμός προάγει τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ισότητα.

Ο εθελοντισμός σέβεται τα δικαιώματα, την αξιοπρέπεια και τον πολιτισμό όλων των ανθρώπων.

Ο εθελοντισμός είναι ένα θεμιτός τρόπος με τον οποίο οι πολίτες μπορούν να συμμετέχουν στις δραστηριότητες της κοινωνίας τους.

Ο εθελοντισμός είναι ο μόνος τρόπος με τον οποίο άτομα ή ομάδες μπορούν να εκφράσουν ανθρώπινες, περιβαλλοντικές και κοινωνικές ανάγκες.

Ο εθελοντισμός είναι μια δραστηριότητα που επιτυγχάνεται μόνο σε μη κερδοσκοπικό πλαίσιο.

Ο εθελοντισμός δεν είναι υποκατάστατο της αμειβόμενης εργασίας. Οι εθελοντές δεν αντικαθιστούν τους αμειβόμενους εργαζόμενους και δεν αποτελούν απειλή για την εργασιακή ασφάλεια αυτών.

Ο εθελοντισμός ως θεσμός συμβάλλει στην αντιμετώπιση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων και στοχεύει στο συλλογικό όφελος, άρα και στην εμπέδωση της ταυτότητας του πολίτη. Προάγει την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στην προάσπιση θεμελιωδών δικαιωμάτων και ενδυναμώνει την κοινωνική αλληλεγγύη και συνοχή. Ο εθελοντισμός μπορεί να συμβάλει στην προστασία από φυσικές καταστροφές, σεισμούς κ.ά., την προστασία του περιβάλλοντος, την διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και άλλα κοινωνικά προβλήματα.

Η ιδιότητα του πολίτη σχετίζεται με τη γνώση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που έχει το άτομο ως πολίτης, την έκφραση των απόψεων του, την απαίτηση για διαφάνεια και δικαιοσύνη, την ενεργή συμμετοχή στις κοινωνικές διεργασίες. Ο εθελοντισμός μπορεί να συμβάλει στην εμπέδωση της ιδιότητας του πολίτη και ιδιαίτερα του ενεργού πολίτη. Η συνειδητή συμμετοχή σε προγράμματα και δράσεις με εθελοντικό χαρακτήρα μπορεί να αποτελέσει τρόπο διαπαιδαγώγησης των παιδιών προς την κατεύθυνση της ενεργού πολιτεότητας, του πολίτη που ενδιαφέρεται για ό,τι συμβαίνει στην κοινότητα, συμμετέχει και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες.

Στόχος και αναγκαιότητα

Η εκπαίδευση (δια μέσου των εκπαιδευτικών) για την ιδιότητα του ενεργού πολίτη δεν στοχεύει απλώς στη διαμόρφωση ενός ενημερωμένου και πληροφορημένου πολίτη-μαθητή, αλλά και στο να βοηθήσει τον μαθητή να αναπτύξει εργαλεία γνώσης και κατανόησης και να καλλιεργήσει τις δεξιότητες, τις ικανότητες και τις αξίες που του δίνουν τη δυνατότητα ενεργούς και υπεύθυνης και υπεύθυνης συμμετοχής.

ΒΙΩΜΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

1ο Βιωματικό εργαστήριο

90'

image: <https://www.civilprotection.gr>

Στόχοι του εργαστηρίου

- ✓ Να κατανοήσουν τους ρόλους των ατόμων στις διάφορες ομάδες και θεσμούς και την αλληλεπίδραση ατόμου – ομάδας.
- ✓ Να αποδέχονται την αναγκαιότητα της οργάνωσης των κοινωνικών ομάδων.
- ✓ Να αποδέχονται την ετερότητα και να εκτιμούν την αξία της κοινωνικής δικαιοσύνης.
- ✓ Να επιθυμούν την ενεργό συμμετοχή τους στην αντιμετώπιση θεμάτων και προβλημάτων.

Ενέργειες

- ✓ Βιωματικές ασκήσεις
- ✓ Καταιγισμός ιδεών
- ✓ Ασκήσεις αναγνώρισης της αναγκαιότητας συμμετοχής σε ομάδες
- ✓ Συζήτηση σε μικρές ομάδες για το πλαίσιο και τους ρόλους των ομάδων
- ✓ Βιωματικές ασκήσεις εμπέδωσης αυτών που μάθαμε: Συζήτηση σε κύκλο κάτι που έμαθα από τις συναντήσεις μας το οποίο με κάνει να νιώθω όμορφα και ασφαλής
- ✓ Αναστοχασμός

Περιγραφή δράσεων εργαστηρίου

Ορισμός του εθελοντισμού

20'

Ο συντονιστής της ομάδας χωρίζει τους μαθητές σε ζευγάρια. Η κάθε υποομάδα προσπαθεί να δώσει ένα σύντομο ορισμό του «εθελοντισμού» και να τον καταγράψει σε ένα χαρτί. Ο συντονιστής συλλέγει τις κάρτες και συζητάνε στην ολομέλεια τον ορισμό του εθελοντισμού.

Εναλλακτική Δράση

20'

Σε υποομάδες, οι μαθητές καλούνται να συμπληρώσουν ένα σταυρόλεξο με τα αρχικά γράμματα του εθελοντισμού π.χ.

Επιλογή

Θέληση

Ελευθερία

Λειτουργήμα

Όφελος

Νοιάξιμο

Τρυφερότητα

Ισότητα

Συμπαράσταση

Μοίρασμα

Ομοψυχία

Συλλογικότητα

Εναλλακτικά, η κάθε ομάδα μπορεί να φτιάξει ένα δικό της σταυρόλεξο και με ένασυμα αυτό μπορεί να ακολουθήσει ένα παιχνίδι, η γνωστή “κρεμάλα” με σχετικές λέξεις.

Επίλυση προβλημάτων και εθελοντισμός

20'

Οι μαθητές συζητάνε με το συντονιστή το είδος των προβλημάτων που μπορεί ο εθελοντισμός να βοηθήσει στην επίλυση τους. Τέτοια προβλήματα είναι η προστασία από φυσικές καταστροφές, η προστασία του περιβάλλοντος, η διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς κ.ά.

Αποδοχή της ετερότητας και εκτίμηση της αξίας της κοινωνικής δικαιοσύνης

30'

Οι μαθητές καλούνται να καταγράψουν σε ένα μεγάλο χαρτόνι τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους ως αυριανοί πολίτες

Αναστοχασμός

20'

Τα παιδιά δουλεύουν στην ολομέλεια προσπαθώντας να ζωγραφίσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματα που τους δημιουργήθηκαν από το εργαστήριο.

2ο Βιωματικό εργαστήριο

80'

Image: <https://www.wvi.org>

Στόχοι του εργαστηρίου

- ✓ Να αποκτήσουν επίγνωση της ευθύνης και της υποχρέωσης των πολιτών για ενεργό συμμετοχή στις κοινωνικές και πολιτικές διαδικασίες
- ✓ Να αντιληφθούν ότι η αναγνώριση και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελούν προϋπόθεση για την αρμονική συμβίωση.

Ενέργειες

- ✓ Βιωματικές ασκήσεις
- ✓ Οπτικοακουστικό υλικό ευαισθητοποίησης
- ✓ Συζήτηση σε μικρές ομάδες για τον εθελοντισμό και τα ανθρώπινα δικαιώματα
- ✓ Βιωματικές ασκήσεις εμπέδωσης αυτών που μάθαμε: Συζήτηση σε κύκλο κάτι που έμαθα από τις συναντήσεις μας το οποίο με κάνει να νιώθω όμορφα και ασφαλής
- ✓ Αναστοχασμός

Περιγραφή δράσεων εργαστηρίου

Ανάπτυξη της κριτικής σκέψης

20'

Ο συντονιστής καλεί τα παιδιά να συζητήσουν ανά τέσσερις ποια είναι κατά την γνώμη τους τα ανθρώπινα δικαιώματα. Κάποιος καταγράφει τις διάφορες απόψεις. Ύστερα γίνεται συζήτηση στην ολομέλεια με τις απόψεις που έχουν καταγραφεί.

Εναλλακτική Δράση

Μετά την προβολή του παρακάτω βίντεο ευαισθητοποίησης “ένα παιδί δεν έχει τίποτα να φάει στο σχολείο” (<https://www.youtube.com/watch?v=tWXkX9axcWs>), να συζητήσουν για τη συλλογική ευθύνη, την βοήθεια και την αξία της προσφοράς.

Βιωματική άσκηση

Συζήτηση σε κύκλο για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις εθελοντικές δράσεις που μπορούν να γίνουν για την διασφάλιση τους.

Αναστοχασμός

Τα παιδιά δουλεύουν στην ολομέλεια εκφράζοντας σκέψεις και συναισθήματα που τους δημιουργήθηκαν από το εργαστήριο.

3ο Βιωματικό εργαστήριο

90'

Στόχοι του εργαστηρίου

- ✓ Να κατανοήσουν το ρόλο των ομάδων στην προώθηση της δημοκρατίας, της ισότητας ευκαιριών και της αντιμετώπισης των κοινωνικών προβλημάτων
- ✓ Να επισημάνουν τα ιδιαίτερα δικαιώματα που έχουν αναγνωριστεί για τα παιδιά.

Ενέργειες

- ✓ Βιωματικές ασκήσεις
- ✓ Βιωματικές ασκήσεις εμπέδωσης αυτών που μάθαμε: Συζήτηση σε κύκλο:
- ✓ «Κάτι που έμαθα από τις συναντήσεις μας το οποίο με κάνει να νιώθω όμορφα και ασφαλής»
- ✓ Αναστοχασμός

Περιγραφή δράσεων εργαστηρίου

Βιωματικές ασκήσεις

20'

Ο συντονιστής χωρίζει τα παιδιά σε ομάδες των 5 ατόμων και τους ζητάει να φτιάξουν χωρίς να μιλάνε ένα κολάζ για το τι σημαίνει για αυτά εθελοντισμός. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν υλικό και φωτογραφίες που θα έχει φέρει ο συντονιστής και μπορούν επίσης να χρησιμοποιήσουν λέξεις ή γράμματα. Ύστερα ο συντονιστής ζητάει από τα παιδιά να παρουσιάσουν στην τάξη το «έργο» τους.

Βιωματικές ασκήσεις

Ο συντονιστής ζητάει από τα παιδιά να σκεφτούν αν έχουν ποτέ συμμετάσχει σε κάποια εθελοντική δράση, ποιες είναι οι δεξιότητες ενός εθελοντή και να προσπαθήσουν να γράψουν ένα σενάριο βασισμένο σε μια προσωπική ή φανταστική τους εμπειρία από εθελοντική δράση. Γίνεται συζήτηση στην ολομέλεια.

Βιωματική άσκηση

Οι μαθητές γράφουν σε ένα μεγάλο χαρτόνι τα δικαιώματα του παιδιού. Ύστερα γίνεται συζήτηση στην ολομέλεια

Αναστοχασμός

Τα παιδιά συζητάνε σε ομάδες «τι μάθανε σήμερα από το εργαστήριο», τι συναισθήματα και σκέψεις τους δημιουργηθήκαν

4ο Βιωματικό Εργαστήριο

60'

Image: <https://www.redcross.sg>

Στόχοι του εργαστηρίου

- ✓ Να κατανοήσουν την σημασία της προσφοράς
- ✓ Να αναγνωρίσουν τα συναισθηματικά οφέλη της προσφοράς
- ✓ Να αναπτύξουν το συναίσθημα της ευθύνης

Ενέργειες

- ✓ Θεματικό συνεργατικό project
- ✓ Τήρηση ημερολογίου
- ✓ Αναστοχασμός

Περιγραφή δράσεων εργαστηρίου

Ο εκπαιδευτικός, έχοντας προετοιμάσει τα μέλη της ομάδας 1 εβδομάδα νωρίτερα, αναθέτει στα παιδιά να εντοπίσουν αδέσποτα ζώα στη γειτονιά τους και σε ομάδες των 2-3 παιδιών, να αναλάβουν να τους παρέχουν τροφή, νερό και κοίταγμα-επικοινωνία για διάστημα μιας εβδομάδας. Κάθε φορά που θα εκτελούν το συγκεκριμένο έργο, να καταγράφουν σε ένα ημερολόγιο σκέψεις και συναισθήματα.

45'

Η κάθε ομάδα μοιράζεται στην ολομέλεια τις καταγραφές από το ημερολόγιο.

Αναστοχασμός

15'

Ακολουθεί συζήτηση για τα συναισθήματα που απορρέουν από μια πράξη προσφοράς και διατυπώνονται συμπεράσματα και προτάσεις εθελοντικών δράσεων από το σύνολο της ομάδας.

5ο Βιωματικό Εργαστήριο

240'

Στόχοι του εργαστηρίου

- ✓ Να κατανοήσουν την σημασία της προσφοράς και της αλληλεγγύης
- ✓ Να αναγνωρίσουν τα συναισθηματικά οφέλη της προσφοράς
- ✓ Να αναπτύξουν το αίσθημα της συλλογικής ευθύνης και να καλλιεργήσουν την κοινωνική τους συνείδηση, αναλαμβάνοντας ενεργό ρόλο απέναντι στις ανισότητες και τον κοινωνικό αποκλεισμό.
- ✓ Να εγκαθιδρυθεί ένα θετικό κλίμα συλλογικότητας και αλληλεγγύης στο σχολείο

Ενέργειες

- ✓ Καταιγισμός ιδεών
- ✓ Θεματικό συνεργατικό project
- ✓ Αναστοχασμός

Περιγραφή δράσεων εργαστηρίου

Στο πρώτο μέρος του εργαστηρίου, ο συντονιστής παρουσιάζει στην ολομέλεια την ιδέα για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός έργου, που θα επιφέρει ένα συλλογικό όφελος για το σχολείο. Ο εκπαιδευτικός προτείνει την κατασκευή του "Τοίχου της Καλοσύνης", όπου σε συγκεκριμένα μέρη εντός του σχολείου θα κατασκευαστεί ένας τοίχος όπου θα συγκεντρώνονται αναλώσιμα και μη αντικείμενα με ελεύθερη πρόσβαση για τον καθένα.

Τα μέλη της ομάδας καταγράφουν σε μικρότερες ομάδες τις ανάγκες που θα μπορούσαν να καλυφθούν με τη συλλογή αντικειμένων στον τοίχο και συζητούν τις

λεπτομέρειες υλοποίησης του έργου (μέρη, μορφή, υλικά κατασκευής όπως π.χ. μπογιές, κρεμάστρες, κουτιά, πρώτα αντικείμενα που μπορούν να συλλέξουν και να τοποθετήσουν στον τοίχο καθώς και να φτιάξουν τις αντίστοιχες ομάδες εργασίας).

Στην ολομέλεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του brainstorming της κάθε ομάδας και ανατίθενται οι εργασίες στην κάθε ομάδα.

Στις επόμενες 2 συναντήσεις η ομάδα δουλεύει για την κατασκευή του έργου.

Αναστοχασμός

Δίνεται ανατροφοδότηση μετά το πέρας του έργου (συναισθήματα, δυσκολίες που συνάντησαν, σκέψεις για βελτίωση του έργου μετά την 1η εβδομάδα ύπαρξης του τοίχου στο σχολείο)

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

Ανθόπουλος, Χ. (2000). Εθελοντισμός, Αλληλεγγύη και Δημοκρατία, Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς

Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς (2005). Εγχειρίδιο Εθελοντισμού “Μάθε, Δες, Δράσε”. Αθήνα : Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς

Κατσίμπρας, Α., & Κεχαγιάς, Χ. Θ. (2019). Πολιτειότητα και Αμοιβαιότητα στο σύγχρονο Σχολείο: μια φιλοσοφική προσέγγιση. *Education Sciences*, 2019(1), 39-56
(Citizenship and reciprocity in modern school: a philosophical approach

Μάγκου, Μ. (2012). «Διδάσκοντας» τον Εθελοντισμό. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς.

Rochester, C., Paine, A.E., Howlett, S., Zimmeck, M., Ellis Paine, A. (2009). *Volunteering and Society in the 21st Century*. UK: Macmillan.